

7/1564

-3-

276

T.C.
BAŞBAKANLIK
HAZİNE MÜSTEŞARLIĞI
(Ekonomik Araştırmalar Genel Müdürlüğü)

Sayı: B.02.1.HM.0.EKA-01.02-20/
Konu: Soru Önergesi Hk.

26.10.00* 85655

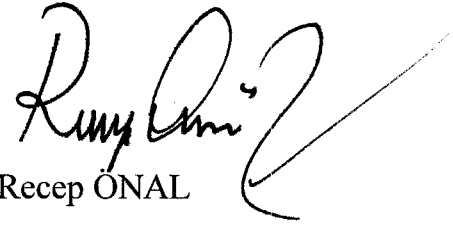
TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

İlgi: Başbakanlık Kanunlar ve Kararlar Genel Müdürlüğü'nün 16.10.2000 tarihli ve B.02.0.KKG.0.12/106-299-253/4879 sayılı yazıları.

İlgi yazılarında, Ankara Milletvekili Eyyüp Sanay'ın Sayın Başbakanımıza tevcih ettiği yazılı soru önergesi sureti ekli olarak gönderilmiş ve Sayın Başbakan adına önergenin cevaplandırılması talep edilmiştir.

Söz konusu önergeye cevaben hazırlanan not ilişikte sunulmaktadır.

Bilgileri ve gereği takdirlerine arz olunur.

Recep ÖNAL

Devlet Bakanı

EK: 3 (8 Sayfa)

Dağıtım Gereği:

- Başbakanlık Makamı.

**ANKARA MİLLETVEKİLİ PROF. DR. EYYÜP SANAY'IN
BAŞBAKAN SAYIN BÜLENT ECEVİT'E TEVCİH ETTİĞİ YAZILI SORU
ÖNERGESİ İÇİN HAZIRLANAN CEVAP METNİ**

Soru.1. Hükümetinizce, işçisi, memuru, çiftçisi, esnafı, tüccarı ve sanayicisi ile toplumu rahatlatacak herhangi bir çalışma yapılmakta mıdır? Yapılıyorsa nelerdir?

İlk olarak başta belirtmek istediğim nokta, onaltıncı ayını dolduran 57. Cumhuriyet Hükümeti'nin kurulma nedeni halkımızın bütün kesimlerine işçisiyle, memuruyla, çiftçisiyle, sanayicisiyle hizmet sunma gayretidir. Bu noktadan hareketle, Hükümetimizin varlık sebebi de bu mülahazalardır. Ancak, ülkemizde 1970'lerden bu yana hüküm süren yüksek enflasyon, mal ve hizmet üretimi artışındaki ciddi istikrarsızlıklar, değişken ve yüksek faiz oranları ve bir türlü giderilemeyen kamu kesimi dengesizlikleri Hükümetimizin "Enflasyonla Mücadele ve Yeniden Yapılanma Programı"nı uygulamaya koymasını zorunlu kılmıştır.

Bilindiği üzere, bu programla, 2002 yılı sonuna kadar enflasyonun tek haneli rakamlara düşürülmesi hedeflenmiştir. Bu çerçevede, toplumun bütün tabakalarını rahatlatacak en kapsamlı program uygulanmaya başlanmıştır. Çünkü, enflasyonsuz bir Türkiye'de toplumun bütün kesimlerinin refah düzeylerinin daha sağlıklı bir biçimde yükseleceği, istihdamın ve verimliliğin artacağı ve gelir dağılımının daha adil olacağı şüphesizdir.

Enflasyonu önlemeye yönelik olarak bütün bu önlemler alınırken işletmelerin kredi bulmalarını kolaylaştıracak bir ortam sağlanmış, kolay ve uygun koşullu kredi temin edecekleri bir yapı oluşturulmuş ve kredi maliyetleri düşürülmüştür. Buna ilave olarak, talep kısıcı politikalara ağırlık verilmediği için işletmelerin sağlıklı çalışmalarına olanak sağlanmıştır. Böylece iş kaybına yol açmadan ve uygulanan programın bütünlüğü bozulmadan mücadelemiz sürmüştür.

Söz konusu politika değişikliklerinin ve yapısal reformların uygulamaya konmasının çeşitli sosyal kesimler üzerinde etkileri farklı boyutta olmaktadır. Hükümetimiz olabilecek sıkıntıların en hafife indirilmesi için de elinden geleni yapmaktadır. Bu çerçevede,

tarım kesiminde yapılan reformlarla “Tarımda Yeniden Yapılandırma ve Destekleme Kurulu” teşkil edilmiştir. Sözkonusu kurul tarafından yapılan çalışmalar sonucunda, çiftçimize doğrudan gelir desteği sağlama ve bu amaçla kurumsal veri tabanı sistemi uygulamasını test etmek amacıyla Ankara, Adıyaman, Antalya, Trabzon illerine yönelik hazırlanan pilot proje uygulaması bitmek üzere olup bu konuda mevzuat çalışmaları da devam etmektedir. 2001 yılında çiftçimize doğrudan gelir desteği başlayacak olup, gerekli ödenekler bütçeye konulmuştur.

Dünya Bankası kaynaklarından da finansmanı sağlanan ve 2001 yılında başlayacak olan Özelleştirme Sosyal destek projesi ile de, özelleştirme ve ekonomik programın olumsuz etkilerinin azaltılması, hafifletilmesi hedeflenmiştir. Bu proje kapsamında özelleştirme sonucu işsiz kalanların tekrar işe yerleştirilmesi ve bunun için gerekli çalışmaların yapılması, kıdem tazminatlarının ödenmesi amaçlanmıştır.

Hükümetimiz eldeki imkanlar ölçüsünde memurlarımızı enflasyona ezdirmemek için gerekli tüm çalışmaları yapmaktadır. 16 Ekim 2000 tarihinde yapılan Bakanlar Kurulu toplantısında 2001 yılı ilk yarısı için memur maaş zammı oranı yüzde 10 olarak belirlenmiştir. Bu oran memurumuzu enflasyona ezdirmeyecek bir orandır. Ayrıca, 2000 yılı içerisinde bir defaya mahsus olmak üzere konulmuş olan ek gelir, ek kurumlar, ek motorlu taşıtlar ve ek emlak vergileri sona erdirilerek sosyal kesimlerin vergi yükü altında ezilmemesi amaçlanmıştır.

2000 yılının bütününde ücretli kesimin programdan etkilenmesini önlemek amacıyla reel ücret azalışına yol açılmamıştır. 31 Aralık 2000 tarihi itibarıyla hedef enflasyondan görülebilecek herhangi bir sapma nominal olarak ücretlere belli bir miktar refah payı ile birlikte yansıtılacaktır. Bu 2001 yılının ücret artışlarında baz teşkil edecektir. Benzeri bir uygulama 2001 yılında da yapılacaktır. Yıl için öngörülen ücret artışı, enflasyondaki gidişat dikkate alınarak refah payı ile birlikte yeniden düzenlenebilecektir. Böylelikle reel ücretlerde azalmaya yol açılmayarak çalışanların olumsuz yönde etkilenmesi önlenecektir.

Soru.2. Sadece IMF heyetini memnun eden, toplumsal yapımıza uymayan acı reçete yerine, kendi ekonomistlerimizce üretim ve refahı artırarak enflasyonun düşürülmesi sağlanamaz mı?

İlk olarak, ülkemizde yanlış olarak yorumlanan bir noktaya değinmek istiyorum. Uygulanmakta olan Enflasyonla Mücadele ve Yeniden Yapılanma Programı IMF'nin reçetesi veya dikte ettirdiği bir program değildir. Yaygın ve yanlış kanıların aksine bu program, Türk ekonomi yönetimi tarafından ülke gerçekleri göz önünde bulundurularak hazırlanmıştır. IMF, ülkelerin uygulamaya niyet ettiği ciddi ve tutarlı ekonomik programları uygun koşullu krediler ile desteklemektedir. Bu suretle IMF'nin uluslararası standartta ve başarılı bulunduğu bir programın uluslararası finans çevrelerinde toplayacağı olumlu puanın programın uygulanmasında rahatlık sağlayacağı düşünülmektedir.

IMF destekli programlar, standart olmamakla birlikte genellikle ödemeler dengesi krizine giren ülkeler tarafından uygulandığından, bu programlar ülkelerin spesifik özelliklerine rağmen benzer tedbirleri içermektedirler. Son Stand-By düzenlemesi herhangi bir ödemeler dengesi krizi söz konusu değilken, niyet mektubunda da belirtildiği üzere enflasyonun tek haneli rakamlara inmesi için ekonomik programımızın desteklenmesi amacıyla yapılmıştır.

Uygulanan ekonomik programa olan inancın bir göstergesi olarak faiz oranları hızlı bir şekilde azalmıştır. Programla kamunun finansman ihtiyacı azalmıştır. Bu sayede sanayicimizin, girişimcilerimizin finansman olanakları genişlerken, finansman maliyetleri düşmüştür. Böylece sanayicimize, üreticimize ihtiyaç duydukları kaynaklar dünya ile rekabet edebilir bir maliyetle aktarılabilir, yatırımların artmasıyla birlikte üretim de artacaktır. Son açıklanan sanayi üretim endeksi ve kapasite kullanım oranı verilerine bakıldığında üretimdeki artış açıkça görülmektedir.

Programın üç senelik olduğu göz önüne alınırsa, oldukça kısa sürede elde edilen olumlu gelişmelerin ilerisi için umut verici olduğu görülecektir. Enflasyonsuz bir Türkiye'de her kesimin refah seviyesinin yükseleceği, verimliliğin artacağı ve gelir dağılımının daha adil olacağı şüphesizdir. Kısacası, ülkemizin ekonomik açıdan düzlüğe çıkması ve istikrarlı bir büyüme trendine girmesi için üç yıllık enflasyonla mücadele programının sonuna kadar uygulanması ve hedeflerinin gerçekleştirilmesi tek geçerli yoldur.

Soru.3. Banka kurtarma operasyonu için ayrılan milyar dolarlar, ekonominin canlandırılması ve toplumsal refahın sağlanması için neden ayrılmamaktadır?

Bilindiği gibi bu yılın başında yürürlüğe konulan enflasyonla mücadele programında yer alan reformların en önemlilerinden birini bankacılık sistemindeki yeniden yapılanma oluşturmaktadır. Bunun ilk hedefi bankacılık kredi sistemini özerkleştirmeye çalışmaktır. Bankacılık sisteminin düzenleme gözetim ve denetimini özerk bir kuruma devretmeyi amaçlayan bu reformlar büyük ölçüde gerçekleştirilmiştir. Ancak daha önce sistemde mali bünyeleri bozulmuş bankalarla ilgili gerekli gördüğümüz kararlar hükümetimiz tarafından tereddütsüz bir biçimde alınmıştır.

Söz konusu karar temel olarak ekonomik istikrar çabalarını desteklemek amacı ile alınmıştır. Sağlıklı ve sağlam bir bankacılık sistemi istikrarlı bir ekonomi için hayati önemdedir. Bankacılık sisteminde yer alan bazı sorunlu bankaların varlığı bu sorunların hızla sistemin bütününe ve hatta ekonomiye yayılması tehlikesini de beraberinde getirmekteydi. Bu sorunların yayılması halinde oluşacak bir finansal sıkıntıdan Türkiye’de yaşayan bütün kesimler istisnasız bir biçimde zarar görebilirdi. Alınan kararlar sonrasında bankacılık sistemine yerli ve yabancı yatırımcının güveni artırılarak bazı bankalarımızdaki mali sorunların lokalize edilerek bütün ekonomiye yayılma tehlikesinin ortadan kaldırılması ve istikrar programının uygulanması sırasında oluşabilecek dezavantajların önlenmesi amaçlanmaktadır.

Yeni bankacılık kanunu ve buna bağlı olarak yapılan tüm düzenlemeler ile Türkiye’deki bankacılık sisteminin uluslararası standartlar, öncelikle BIS (Bank of International Settlements) kuralları çerçevesinde çalışması hedeflenmiştir.

Ayrıca bankacılık sistemi hükümetimizin gerçekleştirmiş olduğu enflasyonla mücadele çabaları ve reformların yarattığı güven ortamından yararlanarak yurtdışından önemli miktarda fon sağlamış ve bu fonlarla yıl içinde özel sektörün kredilendirilmesi gerçekleştirilmiştir. Bankaların özel sektöre açtığı bu krediler bu yılın ekonomik büyüme performansına önemli katkılar sağlamıştır. Mali bünyesi zayıf bankaların sistemin bütününde bir darboğaz yaşatması halinde bankacılık sisteminin ekonomik canlanmaya olan bu katkısı gerçekleşemezdi.

Soru.4. Enflasyonun düşürülmesi ve bütçe dengesi bakımından kamu harcamalarında tasarruflara yönelik hangi çalışmalar yapılmıştır? Veya yapılmaktadır? Yapılıyorsa nelerdir? Yapılmıyorsa neden yapılmamaktadır?

Uzun süredir makroekonomik dengelerin bozulmasında önemli bir rol oynayan kamu açıklarının düşürülmesine yönelik olarak Enflasyonla Mücadele ve Yapısal Uyum programı çerçevesinde harcamaların azaltılması yönünde yapısal reform niteliğinde düzenlemeler yapılmış ve yapılmaya devam edilmektedir.

Öncelikle kamu açıklarını arttıran yüksek faiz ödemelerinin, Sosyal Güvenlik Kurumları (SGK)'nın ve KİT'lerin açıklarının, tarım destekleme alımları sonucunda bütçeye binen yüklerin ve yüksek personel harcamalarının azaltılmasına ilişkin önemli düzenlemeler yapılmış olup bunların sonuçları da görülmeye başlanmıştır.

Enflasyonla Mücadele ve Yapısal Uyum programının 1999 yılı sonunda açıklanmasının ardından faiz oranlarının yüzde 100'lerden yüzde 30'lara inmesi programa olan güvenin en önemli göstergelerinden birisi olmuştur. Faiz oranlarının düşmesi ve kamu açıklarının finansmanında iç borçlanmanın ağırlığının azaltılması bütçenin üzerinde en büyük harcama kalemi olan faiz ödemelerinin hızla düşmesini sağlamıştır. Ülkenin kredibilitésinin artması görece maliyeti düşük olan dış finansman imkanlarını artırmıştır.

Sosyal Güvenlik Kurumlarının açıklarının azaltılmasına katkıda bulunacak ve sosyal güvenlik ağının yaygınlaşmasını sağlayacak olan Sosyal Güvenlik Yasası yürürlüğe girmiştir. Bu yasa çerçevesinde emeklilik yaşının ve prime esas ücret tavanının yükseltilmesine, emeklilik maaşlarının TÜFE'ye endekslenmesine, işsizlik sigortasının yürürlüğe girmesine ve sistemdeki kaçakların önlenmesine ilişkin düzenlemeler getirilmektedir. İdari ve kurumsal alanlarda da SGK'larının daha etkin ve şeffaf hale getirilmesi için çalışmalar devam etmektedir.

Tarım politikaları çerçevesinde kredi sübvansiyonları kaldırılmıştır. Destekleme fiyatları ise enflasyon hedefine uygun bir şekilde yükseltilmiştir. Tarımsal kooperatifler ve birliklere özerklik sağlayan kanunun çıkması ile önemli bir reform gerçekleştirilmiştir. Tarım sektörüne verilen destek gözden geçirilerek tarımda doğrudan gelir desteğine geçilmesi hedeflenmiştir.

Özelleştirme uygulamaları büyük bir kararlılıkla sürdürülmektedir. Özelleştirme bağlamında , 1985 yılından bu yılın Ağustos ayı sonuna kadar, 209 kuruluştaki kamu hisseleri özelleştirme kapsamına alınmış, 139 kuruluşta ise hiç kamu payı kalmamıştır. 2000 yılı başında 76 olan özelleştirme kapsamındaki kuruluş sayısı, yapılan çalışmalar sonucunda 48'e düşmüştür. 1985 yılından bu yana Özelleştirme İdaresi Başkanlığı'nca yapılan özelleştirme uygulamalarının toplam tutarı 7.3 milyar dolar düzeyindedir. Ancak bu yıl Programın kararlılıkla uygulanması sonucu, özelleştirme alanında geçmiş 14 yıldan daha fazla satış yapılarak, öngörülerin çok ötesinde bir başarı sağlanmış, POAŞ ve TUPRAŞ'ın halka arzları ile GSM lisans devri ihalesi sonucunda toplam 4,8 milyar dolarlık özelleştirme gerçekleştirilmiştir. Diğer özelleştirme işlemleri de belirlenen takvim çerçevesinde devam etmektedir. TEKEL'in alkollü içki, tuz ve tütün üretim tesislerinin özelleştirilmesine olanak sağlamak için gerekli yasal düzenlemelerin yapılması, Çaykur'un çay ve Türkiye Şeker Fabrikaları AŞ'nin şeker fabrikalarının 2001 yılında özelleştirilmelerinin planlanması, KİT'lerle ilgili Programın öngördüğü hedeflerdir. Bu bağlamda, yapısal bir kriter olan Özelleştirme İdaresi'ne devredilecek işletmeler portföyü de belirlenmiş bulunmaktadır. Bu portföy, Türkiye Şeker Fabrikaları A.Ş., ÇAYKUR, Makine Kimya Endüstrisi Kurumu ve ETİ Holdingin bazı fabrikalarını kapsamaktadır.

Kamuya ait bankaları yeniden yapılandırmaya yönelik orta vadeli programın bir parçası olarak, tüm kamu bankalarının ticari hale gelmesine olanak sağlayacak ve nihai olarak özelleştirilmelerinin önünü açacak bir yasa çıkarılacaktır. Bu düzenleme, banka yönetimlerinin daha özerk hale getirilmesini ve faaliyetlerinin özel hukuk hükümleri çerçevesinde ticarileşmesine, stok görev zararlarının tasfiye edilmesine yönelik bir takvim hazırlanmasını ve bir yeniden yapılandırma kurulu oluşturulmasını olanaklı hale getirecektir. Öte yandan, Program çerçevesinde kamu bankalarının 2000 yılında sübvansiyonlu kredilerden doğacak görev zararlarının bütçeden karşılanması ve bu tür plasmanlarının sınırlandırılmasına yönelik politikalar da belirlenmiştir.

Enflasyonla mücadele programı çerçevesinde memur maaşları hedeflenen enflasyon oranına uyumlu bir şekilde belirlenmektedir. Bunun yanında kamu kuruluşlarına, emekli olanların yüzde 15'inden fazla yeni işçi alınmaması politikası sürdürülmektedir.

Bütçenin hazırlanması, uygulanması ve kontrolü mekanizmalarının güçlendirilmesi, mali operasyonlardaki şeffaflığın ve güvenilirliğin artırılmasına ilişkin

7/2564 40-
283

alışmalar sürdürölmektedir. Büte içi ve dışı fonların zaman içerisinde mali disiplininin bozulması ve kamuya yük getirmesi nedeniyle fonlar kapatılmaya başlanmıştır. Bugüne kadar 27 adet fon tasfiye edilmiştir.

Harcamalarının kontrol altına alınması kadar bunun gelirlerdeki yüksek performans ile desteklenmesi önemlidir. Maliye Bakanlığı halen devam etmekte olan vergi idaresi sistemine ilişkin tam otomasyon projesi de dahil olmak üzere, vergi idaresinin etkinliğini artıracak çalışmalarını sürdürmektedir.

2000 yılında bugüne kadar, konsolide büte dengesinde faiz dışı fazla verilmiş ve yıl sonu hedefine daha ilk sekiz ayda ulaşılmıştır. Bu durum kamu açıklarının sürdürülebilirliği açısından önemli bir iyileşmedir. 1999 yılı sonlarından itibaren başlatılan enflasyonla mücadele programının 2001 yılında etkisinin daha da olumlu görülmesi beklenmektedir.